

ARAŞTIRMA

ERKEN LOHUSALIK SÜRECİNDE KADINLARIN ALGILADIKLARI EŞ DESTEĞİ: ÖLÇEK GELİŞTİRME ÇALIŞMASI

Nevin HOTUN ŞAHİN* Melike DİŞSİZ** Hüsniye DİNÇ*** Fitnat SOYPAK****

Alınış Tarihi: 29.12.2012

Kabul Tarihi: 19.02.2014

ÖZET

Amaç: Bu çalışmanın amacı, erken lohusalık dönemindeki kadınların algıladıkları eş desteğini belirlemek üzere ölçek geliştirmektir.

Yöntem: Araştırmacılar tarafından ilgili literatür taranarak ve bu konuda çalışan uzmanların görüşlerine başvurularak toplam 22 maddeli olarak hazırlanmıştır. Daha sonra uzmanların içerik analizi indeksi (Content Validity Index-CVI) ile değerlendirmeleri sonucunda 25 maddeden oluşturulmuştur. Tekrar düzenlenen ölçek taslağı, İstanbul'da bir üniversite hastanesinin (n=53) ve bir devlet hastanesinin perinataoloji servislerinde (n=187) Ocak 2011- Haziran 2011 tarihleri arasında doğum yapan erken lohusalık döneminde olan, çalışmaya katılmayı kabul eden 240 kadına uygulanmıştır.

Bulgular: Ölçeğin Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayısı 0.90, Barlett's Testi anlamlılık değeri 0.000 bulunmuştur. Ölçekte bulunan itemlerin madde toplam puan korelasyon katsayıları 0.40-0.64, faktör yükleri ise 0.37-0.76 arasında değişmektedir. Ölçeğin Cronbach's alfa güvenilirlik katsayısı 0.87 olarak bulunmuştur. Yapılan faktör analizi sonucunda 16 maddeli toplam varyansın %51.376'sını açıklayan 3 faktörlü ölçeğe ulaşılmıştır.

Sonuç: Geçerlilik ve güvenilirlik analizleri, ölçeğin yapısal özellikleri ve iç tutarlılık açısından kabul edilebilir olduğunu göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Kadın; erken lohusalık; eş desteği; geçerlik; güvenilirlik.

ABSTRACT

Perceived Spousal Support Among Women in Early Postpartum Period: Scale Development Study

Objective: The aim of the study, was to develop the scale of perceived spousal support among women in the early postpartum period.

Method: The scale articles are prepared by the researcher according to the related literature and by interviewing with the referees who work on the subject. There are totally 22 items in the item pool. The draft scale with the testing purpose is re-organized with 25 items according to the content analyses of the content validity index (CVI) from referees. In Istanbul, the draft scale is applied to a total of 240 women who gave birth in perinatology ward in a university hospital and state hospital. Women were interviewed by the researcher after birth.

Results: The scale's Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) coefficient is found 0.90 and Barlett's Test significance value is found 0.000. The total item correlations of the scale is found between 0.40-0.64 and their factorial loading change between 0.37-0.76. The Cronbach's-alpha reliability number is found as 0.87. As a result of the factorial analysis that is performed, we developed the 3 factor scale which explains 51.376% of the total variance with 16 item in the "The scale of perceived spousal support among women in the early postpartum period".

Conclusion: Analyses show that the scale has acceptable level of effectiveness according to its structural specifications and internal consistency.

Keywords: Women; early postpartum; spousal support; validity; reliability.

* İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesi Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği AD, (Doç. Dr.) nevinisah@istanbul.edu.tr

** Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hast. AMATEM Kliniği, İstanbul. (Prof. Dr.)

*** İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, (Araş. Gör.)

GİRİŞ

Postpartum dönem, ailede fiziksel, sosyal ve duygusal değişimlerin meydana geldiği önemli bir gelişimsel geçiş sürecidir (Altuntuğ ve Acar 2011). Postpartum veya puerperium dönemi; doğumdan sonra annenin gebelik öncesi fizyolojik ve psikolojik özelliklerine dönmesi için geçen 6 haftalık bir süredir. Erken postpartum dönem doğumdan sonraki ilk haftayı kapsayan hem fizyolojik ve psikolojik yönden geçiş dönemi hem de postpartum komplikasyonların en yüksek düzeyde olduğu dönemdir (Burroughs and Leifer 2001).

Doğum sonrası dönem anne ve aile için önemli bir dönüm noktasıdır. Özellikle olayı yeni deneyimleyen anne ve ailelerin en fazla bilgi ve desteğe ihtiyaç duydukları dönemdir. Doğumu deneyimleyen annenin dinlenmeye, cesaretlendirilmeye, nitelikli, dikkatli ve kapsamlı bakıma, gereksinimlerine yönelik bilgi ve beceriye sahip olması için öğrenmeye, rolüne uyum sağlamaya, aile olarak yeni duruma uyumda yardıma ve desteğe ihtiyaçları vardır (Doğaner ve Bekar 2005).

Gebelik, doğum ve erken post-partum dönemi kadınların en fazla destek aradıkları dönemdir. Bu destek, genelde kişinin etkileşimde bulunduğu eşi, ailesi, arkadaşı, iş çevresi ya da profesyonel kişiler tarafından karşılanmaktadır. Çalışmalar aileleri tarafından desteklenen gebelerin daha rahat bir gebelik, doğum ve doğum sonrası dönem geçirdiğini göstermiştir (Da Costa, Larouche, Dritsa and Brender 2000; Hopkins and Campbell 2008; Şahin ve Soypak 2010). Sosyal destek bireye yakın çevresi tarafından sağlanan her türlü maddi, manevi yardım olarak tanımlanmaktadır (Bingöl ve Tel 2007; Meyer, Arnold, Pascali-Bonaro 2001). Postpartum dönemdeki sosyal destek anneye yakın çevresi tarafından sağlanan bebek bakımına destek, ev işlerine yardım ve duygusal desteği içermektedir (Meyer, Arnold, Pascali-Bonaro 2001).

Ebeveyn olma yaşamsal kriz olayıdır. Kriz durumlarında bireyler, doğal yardımcı olarak görülen aile üyeleri ve arkadaşlarına dayanma gereksinimindedir. Bu sosyal destek ağı, bireyin uyum süreci ve sağlığı üzerinde önemli bir etkiye sahiptir (Guendelman, Malin, Herr-Harthorn and Vargas 2001). Kadınların gebelik ve doğum sonrası dönemde sosyal destek almaları anne ve bebek sağlığı ve olumlu aile içi ilişkileri açısından önemlidir. Yapılan çalışmalarda sosyal desteğin gebelik ve doğum sonrası dönemdeki kadının annelik rolüne

adaptasyon sürecini olumlu yönde etkilediği, bebeğine olan duyarlılığını arttırdığı ve yakınları ile ilişkilerini kolaylaştırdığı belirtilmiştir (Johnson 2002; Turan, Nalbant, Bulut ve Sahip 2008; Şahin ve Soypak 2010; Mermer, Bilge, Yücel ve Çeber 2010).

Hemşirenin bu döneme özel gereksinimlerini saptayarak, uygun bakımı planlaması lohusalık sorunlarını önlemede çok önemlidir. Bu çerçevede kadınların eşlerinden destekleri ve beklentileri belirlenmelidir. Bu çalışmanın amacı, erken lohusalık dönemindeki kadınların algıladıkları eş desteğini belirlemek üzere bir ölçek geliştirmektir.

GEREÇ VE YÖNTEM

Çalışma, kurumlardan gerekli etik kurul izni alınarak Ocak 2011- Haziran 2011 tarihleri arasında yapılmıştır. Çalışmada veriler, literatür bilgileri doğrultusunda hazırlanan görüşme formu ve araştırmacılar tarafından literatür doğrultusunda beşli likert tarzında hazırlanan “Erken Lohusalık Sürecinde Kadınların Algıladıkları Eş Desteğini Değerlendirme Formu” kullanılarak toplanmıştır. “Erken Lohusalık Sürecinde Kadınların Algıladıkları Eş Desteğini Değerlendirme Ölçeği” (ELSKAEDÖ) geliştirmek üzere metodolojik yönetime göre planlanmıştır. Çalışmanın aşamaları şu şekildedir:

1. Ölçek maddelerini oluşturma aşamasında, eş desteği konusunda gerçekleştirilmiş çalışmalar ve ölçek geliştirme aşamaları ile ilgili literatür gözden geçirilerek kuramsal çerçeve belirlenmiş ve konunun uzmanlarının görüşüne de başvurularak bir madde havuzu hazırlanmıştır. Ölçek maddeleri ile ilgili 3 alan ve 5 ölçme-değerlendirme uzmanının ve araştırma evreninden seçilen, erken lohusalık döneminde olan 30 kadının görüşleri alınmıştır. Bu aşamada yüz yüze görüşme yapılarak, ölçeğin maddelerinin anlaşılabilirliği, niteliği, yönergesi, kullanılabilirliği, amaca uygunluğu ve yanıtlanma biçimi konusunda ayrıntılı değerlendirmeler alınmıştır. Uzmanların içerik analizi indeksi ile değerlendirmeleri (Content Validity Index-CVI) sonucunda madde havuzunda oluşturulan toplam 22 madde, benzer şeyleri ifade ettiği veya net anlaşılmadığı için düzeltilmiştir. Erken lohusalık sürecinde kadınların algıladıkları eş desteği ile ilgili ifadelerden iç içe olanlar ayrı maddeler halinde tekrar düzenlenmiştir. Değerlendirmelerden sonra toplam 25 maddeli taslak ölçek hazırlanmıştır. Ölçeğin üst bölümüne, ölçeğin amacı, ölçekteki madde sayısı, yanıtlama

biçimi hakkında bilgi veren bir yönerge yazılmıştır. Ölçeğin yönergesinin hazırlanması aşamasında ölçme ve değerlendirme ile alan uzmanlarının görüşleri de alınarak ölçek, beşli dereceli likert formatında yanıtlanacak şekilde düzenlenmiştir. Ölçekte, katılımcıyı olumlu ya da olumsuz yanıtlamaya yönlendirici etki yapma olasılığını düşürmek için olumlu ve olumsuz ifadeler karışık olarak sıralanmıştır. Derecelendirme, ölçekteki olumlu soru maddelerinde 1 “kesinlikle katılmıyorum”, 2 “katılmıyorum”, 3 “kararsızım”, 4 “katılıyorum”, 5 “kesinlikle katılıyorum” olarak alınmıştır. Olumsuz soru maddelerinde 1 “kesinlikle katılıyorum”, 2 “katılıyorum”, 3 “kararsızım”, 4 “katılmıyorum”, 5 “kesinlikle katılmıyorum” olarak alınmıştır. Ölçek toplam puanındaki artma erken lohusalık sürecindeki eş desteğinin yeterli düzeyde algılandığını, azalma ise erken lohusalık sürecindeki eş desteğinin yetersiz düzeyde algılandığını göstermektedir.

Taslak ölçek formu 25 maddeden oluşturularak, araştırma evreninden basit rastlantısal yöntemle seçilen bir üniversite hastanesinin perinatoloji servisinde 12, bir devlet hastanesi perinatoloji servisinde 18 olmak üzere toplam 30 yeni doğum yapmış ve erken lohusalık sürecinde bulunan kadına pilot olarak uygulanmıştır. Katılımcılara, ölçek maddelerindeki anlaşılmayan noktalarla ilgili soru sorabilecekleri, öneri getirebilecekleri vurgulanmıştır. Araştırmacılar tarafından uygulanan bu pilot uygulamada, anlaşılmayan ve açıklamaya gerek duyulan maddelerin olup olmadığı, yönergenin anlaşılıp anlaşılmadığı, likert tipi derecelendirmenin maddelere uygunluğu, uygulama süresinin yeterliliği ve yanıtlayıcı üzerindeki etkileri değerlendirilmiştir. Pilot uygulama sonucu elde edilen veriler dikkate alınarak taslak formda gerekli düzeltmeler yapılmıştır.

2. Örneklem sayısının belirlenmesi konusunda, Kline’in (2000) ve Tabachnick and Fidell (2001), Şencan (2005) faktör analizi için örneklem sayısında 100’ün altına inilmemesi gerektiğini önermekte ve 300 denek sayısını “iyi”, 1000 kişiyi ise “mükemmel” olarak değerlendirmektedirler (Kline 2000; Tabachnick and Fidell 2001; Şencan 2005). Yazarlara göre literatürde, özellikle faktörler güçlü, belirgin olduğunda ve değişken sayısı fazla büyük olduğunda, örneklem büyüklüğünün 100 ile 200 kişi arasında değişken gerektiği de ifade edilmektedir (Tabachnick and Fidell 2001). Kline, faktör analizinde örneklem büyüklüğü için

dikkate alınacak denek: değişken (madde) oranının 10:1 tutulmasının önermiştir (Kline 2000). Şencan her bir ölçek maddesi için 5–10 kişi alınması gerektiğini belirtmiştir (Şencan 2005). Bu çalışmada örneklem sayısının belirlenmesi konusunda Şencan’ın (2005) faktör analizi için verdiği kriterler dikkate alınmıştır.

Çalışmaya katılmayı kabul eden bir üniversite hastanesinin perinatoloji servisinde 53, bir devlet hastanesi perinatoloji servisinde 187 yeni doğum yapan ve erken lohusalık döneminde olan (doğumdan sonraki ilk hafta), mental yetersizliği, iletişim güçlüğü olmayan, okur-yazar olan toplam 240 kadın araştırmanın örneklemini oluşturmuştur.

3. Erken lohusalık sürecinde kadınların algıladıkları eş desteğini belirlemek amacıyla geliştirilen ölçeğin yapı geçerliliğini ortaya koymak ve ölçekte yer alan maddelerin faktör yüklerini belirleyerek boyutlandırılmasının yapılması amacıyla faktör analizi uygulanmıştır. Ölçekte yer alan maddelerin benzer davranışları ne ölçüde ölçtüğünü belirlemek için alınan puanlar ile ölçeğin toplam puanı arasındaki ilişki (madde-toplam korelasyonu) hesaplanmıştır.

4. Ölçeğin güvenilirlik çalışması için Cronbach’s alfa katsayısı formülü ve test-re test kullanılmıştır.

5. Faktör yükleri ve madde-toplam korelasyonları katsayısı düşük (<0.30) olan maddeler ölçekten çıkarılmıştır. Bütün bu analizler sonucunda ölçeğin son hali 16 maddeli olarak belirlenmiştir. Tüm veriler SPSS 13.0 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Araştırmaya alınan kadınların yaş ortalaması 27.77±5.44 yıl, evlilik sürelerinin 6.40±0.33 yıl olduğu, eğitim sürelerinin 6.51±3.84 yıl olduğu, çoğunluğunun çalışmadığı (%82.5) ve çekirdek aileye sahip (%87.5) olduğu saptanmıştır. Erken lohusalık dönemindeki kadınların toplam gebelik sayısı ortalamasının 2.49±1.58, toplam canlı doğum sayısı ortalamasının ise 2.02±1.23 olduğu belirlenmiştir. Çalışmaya katılan kadınların %87.5’i evlilik sürecindeki kararları, %79.6’sı da bu gebeliklerine ilişkin kararı eşiyle birlikte aldığı, %70.4’ü gebelik kontrollerine birlikte gittiklerini, çok az bir kısmı eşinden şiddet gördüğünü (%1.4), yarıdan fazlası eşiyle paylaşımlarının iyi olduğunu (%73.4) belirtmiştir.

Ölçeğe madde-toplam puan korelasyonları katsayısı 0.30’dan büyük olan maddeler dâhil edilmiştir. Literatürde ölçeğin

toplantabilirlik özelliğinin bozulmaması için soru ile bütün arasındaki korelasyon katsayılarının negatif olmaması ve en az 0.25 değerinden büyük olması gerektiği belirtilmektedir (Kalaycı 2006). Bu doğrultuda ölçekte, bir madde (madde 18) bu kritere uymadığı için ölçekten çıkarılmıştır. Ölçekte bulunan itemlerin madde toplam korelasyonları 0.40–0.64, faktör yükleri ise 0.37–0.76 arasında değişmektedir.

Ölçeğin iç geçerliliğe sahip olup olmadığını anlamak için “bağımsız gruplar için t testi”nden yararlanılmıştır. Öncelikle test puanları büyükten küçüğe doğru sıralanmış, daha sonra grubun %27’sinin 65 olduğu belirlenmiştir. Son olarak ölçek puanlarına göre; en yüksek puandan başlayarak 65 kadın, en düşük puandan başlayarak 65 kadın alınmış, arada kalanlar işleme dâhil edilmemiştir. Elde edilen bulgular Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Erken Lohusalık Sürecinde Kadınların Algıladıkları Eş Desteği Ölçeği’nin İç Ölçüte Dayalı Olarak Geçerliliğinin Kestirilmesi

Gruplar	n	Ort.	SS	t	p
Alt	65	75.07	8.42	20.42	0.000
Üst	65	104.95	8.25		

Tablo 1 incelendiğinde alt grupla üst grubun tutum puanları aritmetik ortalamaları arasında anlamlı farklılık gözlenmiştir ($p=0.000<0.05$). Ayrıca her bir maddenin “t değeri” Tablo 1’de yer almakta, bütün maddeler için üst grup lehine anlamlı fark olduğu görülmektedir. Elde edilen bu bulguya göre erken lohusalık sürecindeki kadınların algıladıkları eş desteği ölçeğinin tutumları olumlu olanlarla olumsuz olanları birbirinden ayırdığı yani iç geçerliliğe sahip olduğu söylenebilir.

Faktör Analizi Bulguları

Erken lohusalık sürecinde kadınların algıladıkları eş desteğinin değerlendirilmesine ilişkin tutumlarını belirlemek amacıyla geliştirilen “Erken lohusalık sürecinde kadınların algıladıkları eş desteği ölçeği” nin yapı geçerliğini ortaya koymak ve ölçekte yer alan maddelerin faktör yüklerinin belirlenerek boyutlandırılması amacıyla faktör analizi yapılmıştır. İlk uygulamada elde edilen veriler bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Faktör analizi aynı yapıyı ya da niteliği ölçen değişkenleri bir araya toplayarak ölçmeyi, az sayıda faktör ile açıklamayı amaçlayan bir istatistiksel tekniktir

(Büyüköztürk 2005). Faktör analizi, birden fazla bağımlı değişkene bağlı bir değişkeni açıklamakta katkısı olan bağımsız değişkenlerin (faktörlerin) sayısını ve bu bağımlı değişkenin koordinatlarını (faktör yüklerini) bulmada başvurulan yöntemdir (Turgut ve Baykul 1992). Bu araştırmada faktör analizinde bir değişken azaltma ve anlamlı kavramsal yapılara ulaşmayı amaçlayan ve uygulamada en sık ve yaygın olarak kullanılan ve göreceli olarak da yorumlanması kolay olan “Temel Bileşenler” (Principal Components) ve faktör döndürme (Rotated Component Matrix) tekniği kullanılmıştır (Büyüköztürk 2005; Tavşancıl 2002). Verilerin açımlayıcı faktör analizi için uygunluğu Kaiser- Meyer- Olkin (KMO) katsayısı ve Barlett’s Sphericity testi ile incelenebilir. KMO’nun .60’dan yüksek, Barlett testinin anlamlı çıkması verilerin faktör analizi için uygun olduğunu gösterir (Büyüköztürk 2005). Ölçeğin geçerlik çalışmalarında ilk aşama olarak ölçme aracının uygulanması sonucu elde edilen verilerin örneklem grubuna uygunluğu 0.001 düzeyinde, KMO değeri 0.908, Barlett’s Testi anlamlılık değeri 0.000 olarak bulunmuştur. Buna göre verilerin faktör analizine uygun olduğu söylenebilir.

İyi bir faktör analizi için Anti image Correlation Matrix’in diyagonal değerleri, örneklem yeterliliğini gösterir. Örneklem yeterli olması için Anti-image Correlation Matrix’in diyagonal değerleri 0.50 ve üzerinde olması gerektiği belirtilmektedir (Akgül ve Çevik 2003). Ölçek maddelerine ilişkin Anti-image Correlation Matrisinin diyagonal değerleri Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2’de görüldüğü gibi 1. maddenin diyagonal değeri (0.397), 2. maddenin diyagonal değeri (0.373), 5. maddenin diyagonal değeri (0.477), 8. maddenin diyagonal değeri (0.418) ve 23. maddenin diyagonal değeri (0.447) 0.50’dan düşüktür. Bu nedenle 1.,2.,5.,8. ve 23. maddeler ölçekten çıkarılmıştır. Bu maddelerin ölçekten çıkarıldıktan sonra hesaplanan KMO değerinin 0.905 olduğu görülmüştür. İlk analizde faktör özdeğeri 1’in üzerinde olan ve toplam varyansın % 53.228’ini açıklayan 4 faktör ortaya çıkmıştır. Faktör analizinde aynı yapıyı ölçmeyen maddelerin ayıklanmasında genellikle belirtilen üç ölçüt, bu araştırmada dikkate alınmıştır. Bunlardan birincisi maddelerin yer aldıkları faktördeki yük değerinin yüksek olmasıdır. ir faktörle yüksek düzeyde ilişki veren maddelerin oluşturduğu bir küme var ise bu bulgu, o

maddelerin birlikte bir kavramı-yapıyı-faktörü ölçtüğü anlamına gelir (Büyüköztürk 2005).

Tablo 2. Erken Lohusalık Sürecinde Kadınların Algıladıkları Eş Desteği Ölçeği Maddelerinin Anti-image Korelasyon Matrisinin Diyagonal Değerleri

Madde No	Değerler	Madde No	Değerler
1	0.397	13	0.594
2	0.373	14	0.605
3	0.584	15	0.563
4	0.646	16	0.513
5	0.477	17	0.536
6	0.747	19	0.553
7	0.609	20	0.601
8	0.418	21	0.728
9	0.542	22	0.709
10	0.536	23	0.447
11	0.655	24	0.609
12	0.614	25	0.599

Tablo 3. Erken Lohusalık Sürecinde Kadınların Algıladıkları Eş Desteği Ölçeği'nin Faktör Gruplarına Göre Özdeğer ve Varyans Oranları

Faktörler	Özdeğer	Varyansın Yüzdesi	Toplam Varyansın Yüzdesi
Duygusal destek	3.394	21.214	21.214
Sosyal destek	2.778	17.360	38.574
Fiziksel destek	2.048	12.802	51.376

Bu doğrultuda ölçüt, faktör yükleri arasında en az 0.10 fark olması gerektiği göz önünde bulundurulmuştur. Faktör yük değeri 0.30 olarak kabul edilmiştir (Tavşancıl 2002). Bu aşamada birden çok birbirinden ayırt edilemeyecek kadar yakın yükleri alan ve 0.30'un altında faktör yükü olan 3 madde (item 3,19,24) çıkarılarak yapılan faktör analizi sonucunda 16 maddeli, toplam varyansın %51.376'ını açıklayan üç faktöre ulaşılmıştır (Tablo 3). Ayrıca ölçeğin 3 faktörlü olarak kabul edilmesinin faktörlere isim verilmesi açısından da anlamlı olacağı uzman görüşleri de alınarak

kararlaştırılmıştır. Faktörler sırasıyla “duygusal destek” (7 madde), “sosyal destek” (6 madde) ve “fiziksel destek” (3 madde) olarak adlandırılmıştır.

Bu üç faktörün içerdiği maddeler bakımından daha kolay tanımlanabilmesine de olanak sağlayan “faktör ortogonal (dik) varimax döndürme” (Rotated Component Matrix) sonucundaki faktör yükleri incelendiğinde ölçeğin birinci faktörü olan “Duygusal destek” toplam varyansın %21.214'ünü, ikinci faktör olan “Sosyal destek” toplam varyansın %38.574'ünü, üçüncü faktör olan “Fiziksel destek” toplam varyansın %51.376'ını açıkladığı bulunmuştur.

Ayrıca rotasyona tabi olacak faktör sayısını belirlerken özdeğer istatistiğinden başka Cattell'in “scree” sınaması (Kline 2000) yapılmış ve grafikte dördüncü faktörden itibaren çizgi grafiği eğimini kaybettiği gözlenmiştir (Kline 2000; Kalaycı 2006). Bu da ölçeğin 3 faktörlü yapıya uygun olduğunu desteklemektedir.

Erken Lohusalık Sürecinde Kadınların Algıladıkları Eş Desteği Ölçeği'nin maddelerine uygulanan faktör analizi (Döndürülmüş Temel Bileşenler Analizi) sonuçları Tablo 4'de gösterilmiştir.

Güvenirlilik Analizleri

“Erken Lohusalık Sürecinde Kadınların Algıladıkları Eş Desteği”nin güvenilirliğini belirlemek için test-tekrar test güvenilirliği ile ölçeğin Cronbach's alfa iç tutarlık katsayısı hesaplanmıştır.

a) Test Tekrar Test Tutarlılığı:

Ölçeğin güvenilirliğini test etmek amacıyla çalışma evreninden seçkisiz olarak belirlenen yeni doğum yapmış toplam 30 kadına 24 saat içinde ön test, bir hafta ara ile de son test uygulanmıştır. Çalışmanın erken lohusalık dönemini kapsamaması nedeniyle iki ölçüm arasında bir hafta süre verilmiştir. Uygulama sonucu yapılan analiz sonucunda birinci ve ikinci uygulamada alınan puanlar arasındaki korelasyon 0.98 olarak bulunmuştur. Bir hafta ara ile uygulanan taslak ölçeğin iki ölçüm sonuçları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0.05$, $n=30$, $S_s=2.542$, $t=-1.077$). Bu sonuç ölçeğin tutarlılığı için yeterli bir kanıt olarak düşünülebilir (Ercan ve Kan 2004).

Tablo 4. Erken Lohusalık Sürecinde Kadınların Algıladıkları Eş Desteği Ölçeği'nin Maddelerine Uygulanan Faktör Analizi (Döndürülmüş Temel Bileşenler Analizi) Sonuçları

Maddeler	Faktör 1 Duyusal destek	Faktör 2 Sosyal destek	Faktör 3 Fiziksel destek	Madde- Toplam Korelasyonu (r)
Eşim gebeliğimde ve doğum sonu dönemde bana sevgi ve şefkat gösterdi.	0.765			0.57
Eşimden gebeliğimde ve doğum sonu dönemde ihtiyacım olan duygusal desteği aldım.	0.710			0.58
Eşim gebeliğim sırasında yaşadığım değişiklik ve sıkıntılarda beni rahatlattı.	0.646			0.51
Eşim her ihtiyacım (fiziksel/ sosyal/ruhsal/ ekonomik) olduğunda yanımda/destek oldu.	0.641			0.44
Eşim gebeliğimde ve doğum sonu dönemde bana zaman ayırdı.	0.605			0.57
Eşim erken lohusalık döneminde yapamadığım fiziksel aktivitelerde (tuvalete gitme, yürüme gibi) bana yardımcı oldu.	0.559			0.51
Eşim doğum sonrasında bebek bakımına katıldı.	0.377			0.52
Eşimle gebeliğimde ve doğum sonu dönemde sorunlarımızı konuşmakta zorlandık.		0.699		0.53
Eşim gebeliğimde ve doğum sonu dönemde yaşadığımız olumsuzlukları çözümlenmede pasif/kararsız kaldı.		0.685		0.52
Eşim bebek bakımınının kendi sorumluluğu olmadığını düşünür.		0.619		0.40
Eşimle gebeliğime ve doğum sonu döneme ilişkin tüm kararları birlikte aldık.		0.602		0.54
Eşim bebeğimizin bakımına katılmakta istekli değildir.		0.597		0.58
Eşim bebeğimizin sorumluluğunu paylaşır.		0.501		0.64
Eşim gebeliğimde ve doğum sonu dönemde evle ilgili sorumluluklarda bana yardımcı olmadı.			0.727	0.42
Eşim gebeliğimde ve doğum sonu dönemde yaşadığım sorunları iş yoğunluğu nedeniyle paylaşmadı.			0.689	0.40
Eşim gebeliğimde ve doğum sonu dönemde bana her zamankinden daha anlayışlı davrandı			0.453	0.53

b) İç Tutarlılık: İç tutarlılık için yapılan çalışmada yine aynı grupta, ilk ve ikinci uygulama toplam ölçek için ayrı ayrı hesaplanan Cronbach's alfa değeri sırasıyla 0.95 ve 0.96 olarak bulunmuştur. Geçerlik çalışmasına katılan grup için hesaplanan Cronbach's alfa değerleri de yukarıdaki değerlerle paraleldir (0.87).

"Erken Lohusalık Sürecinde Kadınların Algıladıkları Eş Desteği Ölçeği" hem

adlandırılabilir hem de toplanabilir aynı doğrultuda 3 faktörden oluşmaktadır. Geçerlik ve güvenilirlik sonuçları ölçeğin kullanıma hazır olduğunu göstermektedir (Kline 2000; Tabachnick and Fideli 2001; Ercan ve Kan 2004; Büyüköztürk 2005).

Ölçeğin güvenilirlik çalışmasında test-tekrar test güvenilirliği ile ölçeğin Cronbach's alfa iç tutarlılık katsayısı hesaplanmıştır. Toplam 30

yeni doğum yapmış erken lohusalık döneminde olan kadına ölçek bir hafta ara ile uygulama ile yapılan analiz sonucunda birinci ve ikinci uygulamada alınan puanlar arasındaki korelasyon 0.98 olarak bulunmuştur ($p>0.05$, $n= 30$, $S_s=2.542$, $t=-1.077$). Bu sonuç ölçeğin kararlılığı için oldukça iyi bir kanıt olarak düşünülebilir. Bunun yanı sıra güvenilirlik kanıtı olarak hesaplanan iç tutarlılık katsayıları aynı grupta farklı zamanlarda Cronbach's alfa değeri 0.95 ve 0.96 olarak bulunmuştur. Geçerlik çalışmasına katılan grup için hesaplanan Cronbach's alfa değerleri de (0.87) yukarıdaki değerlere oldukça yakındır. Buna göre ölçeğin güvenilirliğinin oldukça yüksek olduğu söylenebilir (Turgut ve Baykul 1992; Ercan ve Kan 2004).

Ölçeğin yapı geçerliğini belirlemek için faktör analizi yapılmıştır. Faktör analizi

sonucunda toplam varyansın %51.376'sını açıklayan 16 maddenin 3 faktörde toplandığı görülmüştür. Cattell' in "scree" sınaması çizgi grafiği de 3 faktöre uygun bulunmuştur. ELSKAEDÖ, faktör yükleri ve açıklanan varyans yüzdesi ölçek geliştirme çalışmalarında yapı geçerliği açısından yeterli görülmektedir (Turgut ve Baykul 1992; Ercan ve Kan 2004).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Yapılan geçerlik ve güvenilirlik analizleri, ELSKAEDÖ'nin yapısal özellikleri ve iç tutarlılık açısından kabul edilebilir düzeyde olduğunu göstermiştir. Bu ölçek ile yapılacak her bir araştırma ölçeğin daha da güçlü ölçme yapabilmesi için katkı sağlayacaktır. Ölçeğin yakın ve uzak erimli yordama geçerliği araştırılmalıdır.

KAYNAKLAR

Altuntuğ K, Acar A. Doğum Sonu Dönemde Primipar Anne ve Ebe/Hemşirelerin Eğitim Önceliklerinin Karşılaştırılması. STED 2011;20(8):124-9.

Akgül A, Çevik O. İstatistiksel Analiz Teknikleri: SPSS'te İşletme Yönetimi Uygulamaları. Ankara: Emek Ofset; 2003. p.27-96.

Bingöl TY, Tel H. Postpartum Dönemdeki Kadınlarda Algılanan Sosyal Destek ve Depresyon Düzeyleri ile Etkileyen Faktörler. Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi 2007;10(3):1-7.

Burroughs A, Leifer G. Postpartum Period: Maternity Nursing an Introductory Text. Philadelphia: Saunders Company;2001. p.199-216

Büyükköztürk Ş. Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi Elkitabı: İstatistik, Araştırma Deseni, SPSS Uygulamaları ve Yorum. 2. Baskı. Ankara: Pegem Yayıncılık; 2005. p.82-170.

Ercan E, Kan İ. Ölçeklerde Güvenirlik ve Geçerlik. Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi 2004;30(3):211-6.

Da Costa D, Larouche L, Dritsa M, Brender W. Psychosocial Correlates of Prepartum and Postpartum Depressed Mood. J Affect Disord 2000;59(1):41-50.

Doğaner G, Bekar M. Vajinal Yolla Doğum Yapan Kadınların Erken Postpartum Dönemde Kendisinin ve Yenidoğanın Bakımına Yönelik Yaşadıkları Sorunların Belirlenmesi. Sağlık ve Toplum Dergisi 2006;16(4): 60-70.

Guendelman S, Malin C, Herr-Harthorn B, Vargas PN. Orientations to Motherhood and Male Partner Support Among Women in Mexico and Mexican-Origin Women in the United States. Social Science & Medicine 2001;52(12):1805-13.

Hopkins J, Campbell SB. Development and Validation of a Scale to Assess Social Support in the

Postpartum Period. Arch Womens Ment Health 2008;11(1):57-65.

Johnson MP. The Implications of Unfulfilled Expectation and Perceived Pressure to Attend the Birth on Men's Stres Levels Following Birth Attendance: A Longitudinal Study. J Psychosom Obstet Gynecol 2002;23(3):173-82.

Kalaycı Ş. SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri. 2. Basım. Ankara: Asil Yayın Dağıtım Ltd. Şti;2006. p.273-98.

Kline P. An Easy Guide to Factor Analysis. London and New York: Routledge; 2000. p.52-4.

Mermer G, Bilge A, Yücel U, Çeber E. Gebelik ve Doğum Sonrası Dönemde Sosyal Destek Algısı Düzeylerinin İncelenmesi. Psikiyatri Hemşireliği Dergisi 2010;1(2):71-6.

Meyer BA, Arnold JA, Pascali-Bonaro D. Social Support by Doulas During Labor and The Early Postpartum Period. Hospital Physician 2001;Sept.1: 57-65.

Şahin NH, Soypak F. Erken Lohusalık Sürecinde Kadınların Algıladıkları Eş Desteği. Zeynep Kamil Tıp Bülteni 2010;4(4):186-97.

Şencan H. Sosyal ve Davranışsal Ölçümlerde Güvenilirlik ve Geçerlilik. Ankara: Seçkin Yayıncılık Sanayi ve Ticaret AŞ; 2005. p.499-559.

Tabachnick BG, Fideli LS. Using Multivariate Statistic. Fourth Edition. Boston: Ally And Bacon; 2001. p.256-67.

Tavşancıl E. Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi. Ankara: Nobel Yayıncılık; 2002. p.66.

Turan JM, Nalbant H, Bulut A, Sahip Y. Including Expectant Fathers in Antenatal Education Programmes in Istanbul, Turkey. Repreductive Health Matters 2008;9(18):114-25.

Turgut MF, Baykul Y. Ölçme Teknikleri. Ankara: ÖSYM Yayınları;1992. p.45-53